

Događaj PEM PAL / ZPB, 2013. god.

Studijska poseta na temu Pregledi potrošnje

Organising for Fairness at
Work and Justice in Society

**Prezentacija Marie
Sherlock
SIPTU
novembar 2013. god.**

Pregled

1. **Uvod u vezi ekonomske krize** – promene u javnim rashodima nisu bile razlog nastajanja krize, ali su morale da budu deo rešenja.
2. **Iskustvo u vezi fiskalne konsolidacije** – teza ekspanzivne fiskalne kontrakcije se pokazala kao pogrešna.
3. **Reforme izazvane krizom – revitalizacija sektora javnih usluga** – partnerstvo između sindikata i javnog sektora je ključ u postizanju veće produktivnosti kod pružanja javnih usluga.
4. **Lekcije iz Irske**
5. **Budžetski proces u Irskoj: budući izazovi**

1. Uvod u vezi krize

Irska je iskusila jednu od najoštrijih recesija i gubitaka u broju zaposlenih u naprednom industrijalizovanom svetu, još od vremena Velike depresije.

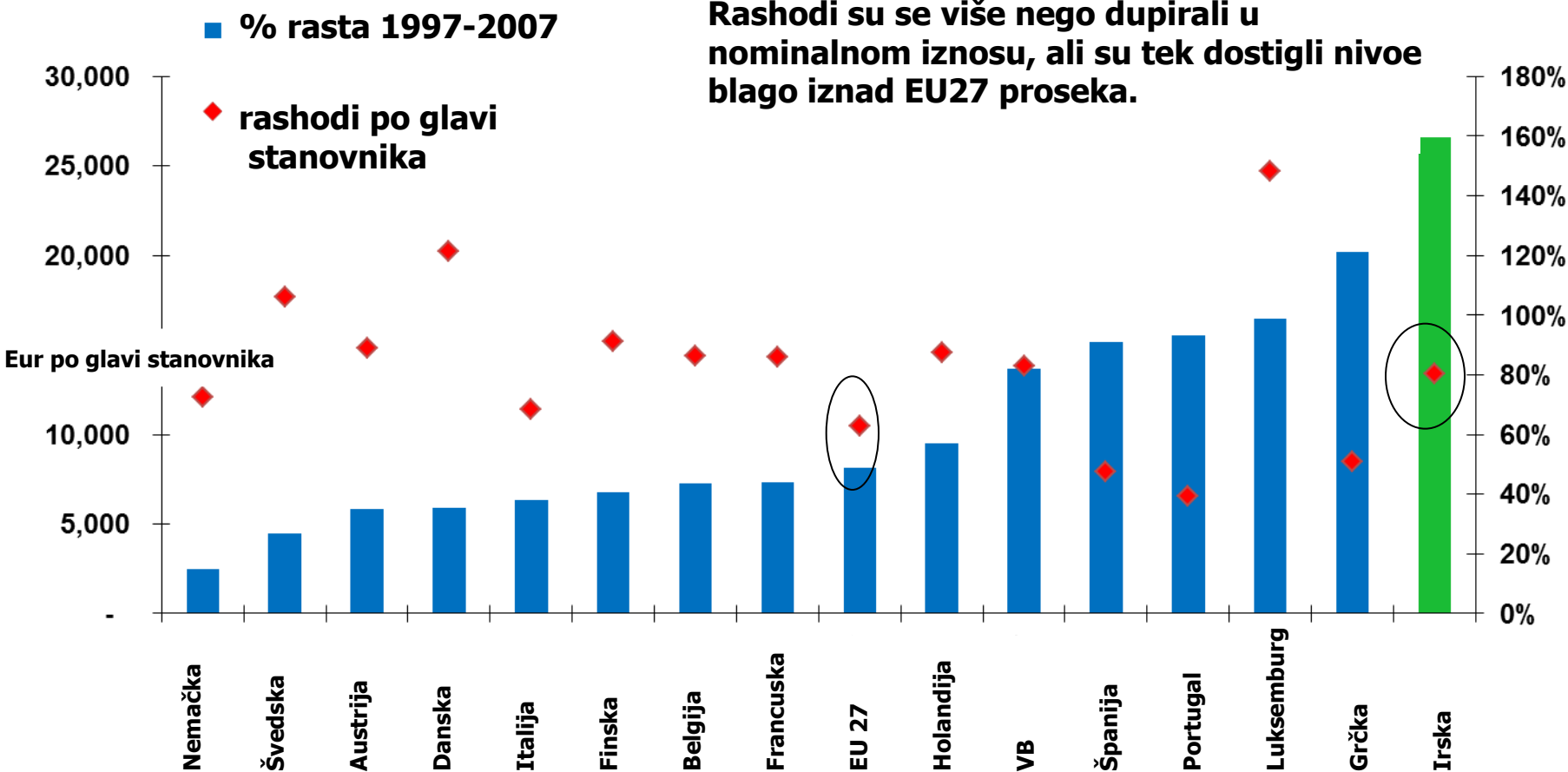
- Irska se rangira na trećem mestu, posle Grčke i Letonije u pogledu gubitaka radnih mesta.
- Proizvodnja je smanjena za 12%, ali je zaposlenost opala za 14,6%.

Udeo irskog državnog duga u BDP-u se uvećao za skoro 100% - veličina celokupne irske privrede u poslednjih šest godina od 2007/2008. god.

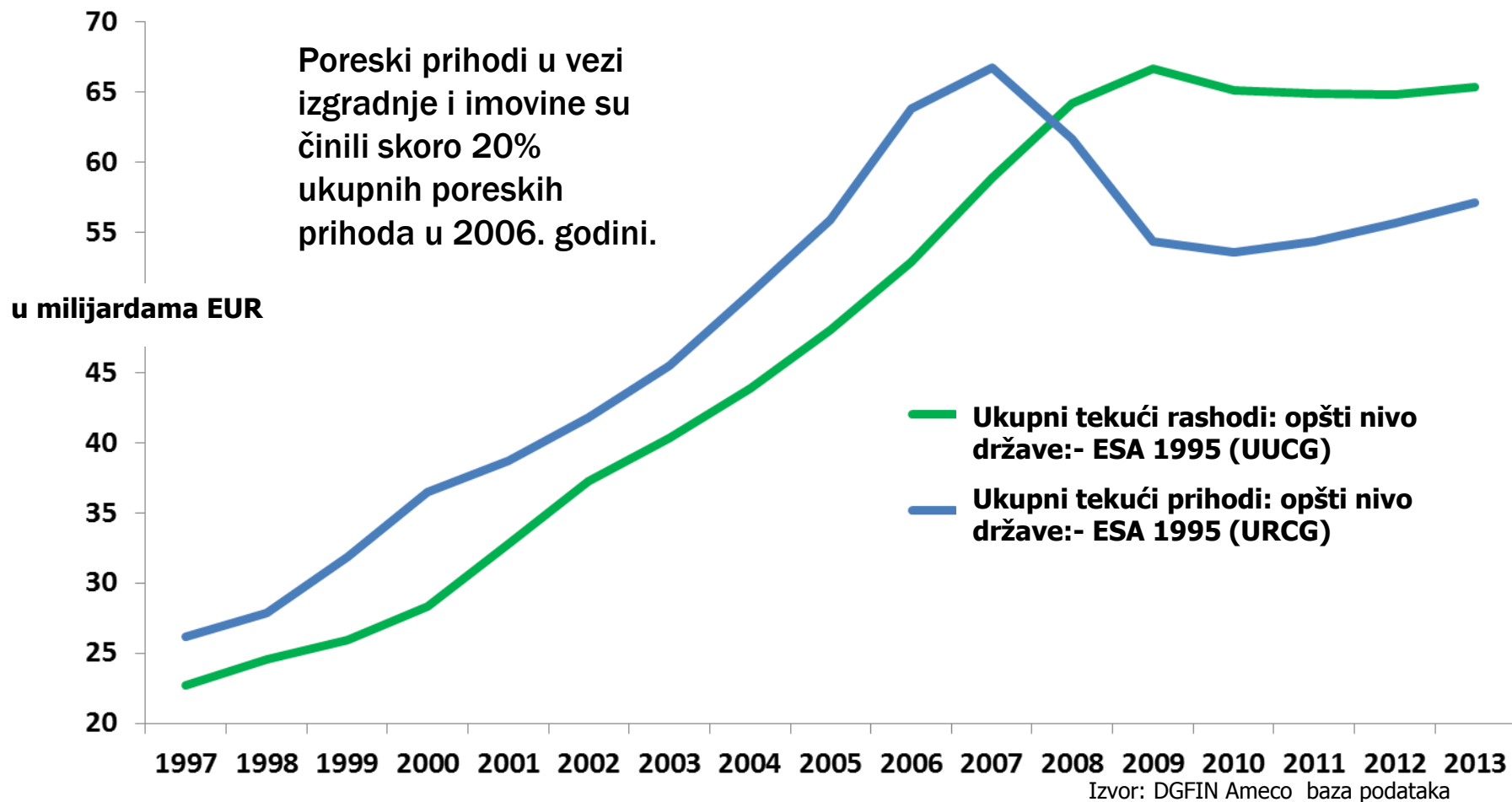
- Ovo je treće po veličini povećanje nivoa javnog duga u svim naprednim industrijskim zemljama, još od 1900. godine
- Ali se rangira kao jedno od najbržih povećanja u javnom dugu i uporedivo je sa ogromnim skokom nivoa javnog duga u Japanu tokom Prvog svetskog rata i u Britaniji tokom Drugog svetskog rata.
- 30% povećanja u dugu se može pripisati spašavanju bankarskog sistema.

Rast irskih državnih rashoda u periodu 1997-2007. godine

Rashodi su se više nego dupirali u nominalnom iznosu, ali su tek dostigli nivoe blago iznad EU27 proseka.

Nagli pad u poreskim prihodima nakon 2007. god.

Vladina politika u godinama pre naglog pada

U najvećem delu prociklična.

- Tokom dekade 1997-2007., Irska je doživela dva nagla privredna razvoja – izvozno uzrokovan nagli privredni razvoj u periodu 1997-2001. i sindrom balona u oblasti izgradnje i nekretnina domaće privrede 2002/2003-2007. g.
- Nagli razvoj u oblasti domaće privredne izgradnje bio je uzrokovan mešavinom jeftinih kredita (umanjenja kamatnih stopa usled članstva u Evrozoni), de facto finansijske deregulacije koja je vodila ka uvećanoj banakrskoj kokurentnosti, kao i velikim poreskim posticajima za oblast industrije nekretnina.
- Poreska osnova je već bila uska posmatrana prema međunarodnim standardima, a bila je dalje urušena umanjnjima u stopama i isključivanjem nižih zarada iz poreske mreže.
- Bez rezervnog /”ze crne dane” fonda – budžetski suficiti tekućeg računa su prosečno iznosili 4,6% na godišnjem nivou u periodu između 1997. i 2007. godine i u najvećem delu su bili upotrebljavani za kapitalne investicije i plaćanja za umanjenje nivoa nacionalnog duga od 64% kao % BDP u 1997., na 23% u 2007. godini.
- Međutim, državni stabilizacijski fond je osnovan 2001. godine – “Nacionalni penzioni rezervni fond” je stvoren za pre-finansiranje penzionih rashoda nakon 2025. godine. Približno 60% sredstava fonda je od tada iskorišćeno za spašavanje irskih banaka, sa malo ili bez ikakvog izgleda otplate istih.

2. Iskustvo u vezi fiskalne konsolidacije

Alatke prilagođavanja za Irsku

1. Monetarne X.

- Bez mogućnosti devalviranja deviznog kursa, smanjivanja kamatnih stopa ili započinjanja kvantitativnih olakšica, tako da je jedina opcija bila da se stimuliše interna devalvacija.

2. Strukturalne reforme ✓

- Izvršeni su pokušaji da se umanje osnove troškova za plate i zarade zaposlenih i da se ukinu sistemi pregovaranja u vezi plata i zarada zaposlenih, kako bi se stimulisala interna devalvacija.
- Reformisanje neindustrijskih (uslužnih) sektora kako bi se unapredili ulazni nivoi u sektor.

2. Fiskalne ✓

- Veliko oslanjanje na smanjivanje rashoda.

Strukturalne reforme – simuliranje interne devalvacije(i)

1. Vlada se jednostrano odlučila za napuštanje Nacionalnog sporazuma o zaradama i nametnula dva de facto smanjenja zarada u iznosu od 14% prosečne zarade zaposlenih u javnog sektoru tokom 2009. i 2010. godine. Treća runda umanjenja zarada je dogovorena u 2013. godini – umanjenja zarada za one koji zarađuju više od € 65.000 i zamrzavanje zarada za one koji zarađuju manje od toga.

Ekonomski uticaj: Osim značajnog deflatorskog uticaja na domaću privredu, postojalo je malo, ili ni malo prenosnog uticaja na privatni sektor na osnovu prve dve runde smanjivanja zarada. Umanjenje u broju radnih sati i prelaženje na skraćivanje radnog vremena su bile glavne alatke ušteda u troškovima u oblasti radnih odnosa.

Odgovor sindikalnih pokreta: pregovarali su i potpisali dva sporazuma sa Vladom; tz. “Croke Park” Sporazum javnog sektora, proleća 2010. i tz. Haddington Road Sporazum javnog sektora, proleća 2013. godine.

Strukturalne reforme – simuliranje interne devalvacije (ii)

- 2) Nacionalne minimalne plate i zarade zaposlenih su bile smanjene za skoro **12%**. Vlada je tvrdila da će takvo smanjivanje osigurati održivost malih i srednjih preduzeća, kao i da će podržati stvaranje novih radnih mesta u onim sektorima u kojima su se desili značajni gubici radnih mesta.

Smanjenje minimalnih plata i zarada zaposlenih je nakon toga ukinuto zbog neprekidne kampanje usmerene ka zaštiti najnižih zarada. Doprinosi poslodavaca za socijalno osiguranje za zaposlene sa najnižom zaradom su od tada bili prepolovljeni, ali će to isteći na kraju 2013. godine.

Strukturalne reforme – simuliranje interne devalvacije (iii)

- 3) Trojka je insistirala na analizi mehanizama uspostavljanja plata i zarada (Propisi u vezi regulisanja zapošljavanja i sporazumi o Ugovorima o zapošljavanju) početkom 2011. godine. Ovo je kulminiralo podnošenjem zahteva Vrhovnom sudu od strane poslodavaca za preispitivanje ustavnosti, a koji je sredinom 2011. godine doneo odluku da je sistem Propisa u vezi regulisanja zapošljavanja neustavan. Mehanizmi uspostavljanja plata i zarada su pretežno postojali u sektorima nisko plaćenih nestalnih oblika zapošljavanja.

Odgovor sindikata: Propis je uveden u zakon tokom 2012. godine, kojim će se ponovo uvesti mehanizmi za uspostavljanje novih sporazuma u vezi plata i zarada u posebnim sektorima.

Fiskalno prilagođavanje

2008-2014: Nametnuta je fiskalna konsolidacija u iznosu od € 30,7 milijardi, ili 19% udela nominalnog BDP-a iz 2013. godine.

67% ukupnog prilagođavanja je proisteklo iz smanjivanja potrošnje.

- 70% od ovoga je prosteklo iz tekućih budžetskih rashoda, uprkos četverostrukom povećanju u broju korisnika naknada za nezaposlene.
- Smanjivanja u zaradama su bila glavna alatka za smanjivanje javnih rashoda u prvim godinama krize. Uštede na osnovu plata i zarada su činile 33% u smanjivanju potrošnje u periodu između 2008. i 2010. godine.
- Vlada je ukupno opredelila € 63 milijarde (40% BDP-a) za spašavanje irskih banaka. Preko € 11 milijardi od ovoga su činila sredstva direktno dobijena iz sredstava Kancelara blagajne (ministar finansija, prim. prev), plus € 3,1 milijarde koje su plaćene za plaćanja neto kamata bankama.

Uticaaj fiskalnog prilagođavanja

Deflatorsni uticaj

- Teza ekspanzivne fiskalne kontrakcije je bila popularni argument na početku krize. Međutim, irski oporavak tokom 1980-tih godina se u velikom delu može pripisati devalvaciji irske Funte, tz. “Lawson Boom”-u koji se dešavao u VB, plus značajnom prilivu sredstava iz EU strukturalnih fondova. Ovi uslovi u najvećem delu nisu postojali tokom krize.
- Deflatorsni uticaj bužeta koji je viši nego originalno procenjen, sa uzastopnim revizijama u vezi opadanja prognoziranih stopa rasta i revizijama u vezi većeg rasta osnovnog deficita.

Distributivni uticaj

- Dohoci su bili disproporcionalno ciljani u merama koje su se odnosile da povećanje prihoda – plaćanje skoro svakog €3 od ukupno €4 u prikupljenim porezima je stavljeno na teret redovnih platiša poreza na prihod, sve do budžeta iz 2013. godine. Preko 20% prikupljenih poreza je bio ciljano na poboljšanje / povećanje akumulacije kapitala u zemlji.
- Uticaj je ublažen za 7,7% u deflaciji cena u periodu između kraja 2008. i početka 2010. godine. Maloprodajne cene su se sada vratile na nivoe iz 2008., ali su prosečni realni prihodi u privatnom sektoru nakon oporezivanja pali za približno 6,6% u periodu između 2008. i 2013. godine.

3. Reforme izazvane krizom – revitalizacija sektora javnih usluga

Lekcije naučene iz iskustva iz 1980-tih godina – obimna i skupa shema otpremnina viškovima zaposlenih tokom 1987/88. godine je bila praćena velikim ponovnim zapošljavanjem mnogih od tih radnika početkom 1990-tih.

Dva sporazuma između sindikata i Vlade tokom 2010. i 2013. godine

U razmenu za sprovođenje obimne reforme sektora javnih usluga, promena u vezi radnih praksi, fleksibilnog preraspoređivanja i smanjenja broja zaposlenih u javnom sektoru, Vlada se obavezala za uvođenje sledećih uslova:

- Bez daljih smanjivanja zarada za vreme važenja oba sporazuma; 2010-2013/14, 2013-2015.
- Bez spoljnog angažovanja pružaoca usluga bez prethodnog angažovanja lokalnog nivoa.
- Bez nedobrovoljnog otpuštanja.

Reforma javnog sektora u periodu 2010-2015.

- **12% umanjenja stope zaposlenih u sektoru javnih usluga prema principu dobrovoljnog smanjivanja viška radne snage i prirodnog odlaska do 2015. godine**
- **Racionalizacija državnih agencija - ukidanje duplikacija.**
- **Zajedničke usluge širom agencija – IT sistemi, stručni oblici pomoći**
- **Pomeranje u pravcu standardizacije vezano za opšte uslove zapošljavanja širom javnog sektora – bolovanja, dodaci, itd.**
- **Preraspoređivanje u okviru i između agencija i regiona za zaposlene koji predstavljaju višak radne snage prema uslovima.**

4. Lekcije iz Irske

- **Pretpostavka ekspanzivne fiskalne kontrakcije ne važi!**
- **Za malu otvorenu ekonomiju, oporavak vođen izvozom će uraditi mnogo od teškog dela posla, ali je oporavak domaće privrede krucijalan za podupiranje javnih finansija i prekidanja kruga negativnih povratnih uticaja između oslabljene domaće privrede i finansijskih tržišta.**
- **Rezovi koji su vršeni u nedostatku reforme pružaju samo ograničeno povećanje u produktivnosti i umanjuju potencijal za dugoročnije uštede.**

Irska: dalja pitanja

Štednja će biti odlika irskih budžeta za ostatak ove dekade.

EU fiskalna pravila:

- **Pravilo u vezi smanjivanja duga i pravilo strukturalnog deficita nameću ogroman teret na irske javne finansije ukoliko zemlja ne uspe da se vrati na put dugoročnog trenda ostvarivanja stopa rasta.**
- **Pitanje adekvatnosti pravila za vraćanje ka održivosti javnih finansija: tokom godina snažne ekspanzije, pravilo u vezi ciljanja je bila ključna mana EU Pakta za stabilnost i rast, pošto nije postojalo kontraciklično pravilo ugrađeno u Pakt. EU “pakovanje-od-šest” i “pakovanje-od-dva” pravila su takođe prociklična i prete da naprave dalju štetu potencijalu za oporavak.**

Organising for Fairness at
Work and Justice in Society